

Oskrba čebeljih družin v rojilnem razpoloženju

Jernej Kočivnik, jernej.kocivnik@gmail.com

Rojenje je povsem naraven pojav razmnoževanja in nagona po samoohranitvi čebelje družine. Sodobno čebelarjenje nas na neki način prisiljuje k preprečevanju rojenja, saj le na ta način dosežemo maksimalno pridelavo medu, ki nam omogoča donosno in smotno čebelarjenje, čeprav velikokrat tudi na nasilen način. Vsak čebelar je razvil svoje načine in spretnosti za preprečevanje rojenja.

Sam čebelarim s 45 gospodarskimi družinami v 11-satnih AŽ-panjih, ki jih za zdaj še ne prevažam. Poleg učinkovitega zatiranja varoj je eno izmed mojih najpomembnejših opravil maja in junija prav preprečevanje rojenja. Zaradi pomanjkanja časa se tega opravlja lotim skrbno in s preventivnimi ukrepi. Čebelarim na levem bregu reke Drave, na nadmorski višini približno 600 metrov. Za to območje je značilen poznejši razvoj čebeljih družin v primerjavi z osrednjim delom Slovenije. Ker je najpomembnejša paša na smreki, je moja naloga, da so čebele družine v začetku junija, ko s cvetenjem črnega bezga začne izločati malo smrekov kapar, močne, tako da so ob ugodnih vremenskih razmerah zmožne dobro napolniti medišča. V nadaljevanju bom opisal, na kakšen način med letom preprečujem rojenje.

Resno delo začnem prve dni aprila, ko družine pregledam in jih **izenačujem**, tako da slabšim dodam sat ali dva pokrite zalege ali celotno rezervno družino. Močnim družinam s odvzemom sata pokrite zalege preprečim prezgoden razvoj. Tako izenačene družine imajo možnost, da se do konca maja razvijejo v močne družine. Potem jih pregledujem enkrat na teden, vendar to storim hitro, z najmanjšo možno mero vznemirjanja čebel in poseganja v gnezdo.

V tem obdobju jim ob pregledu v plodišče, neposredno ob že pokrito zalego, vstavim **trotojski sat**. Čebele ga takoj zgradijo, in ko je ta zaležen in zalega pokrita, ga vse leto izrezujem. Po eni strani s tem pridobim kakovosten vosek, po drugi pa se znebim velikega števila varoj.

Ob cvetenju divje češnje vstavim družinam v izdelavo prve satnice, hkrati pa nastavim medišča. V tem obdobju samo **povečujem prostor** za neovirano zaleganje (širjenje gnezda). Satnice v medišču sprva razporedim tako, da med dva že izdelana sata vstavim po eno prazno satnico, pozneje ob prevešanju pa jih pomaknem v plodišče. Vsako leto zame-

njam vsaj tretjino satov, saj je mlado satje pogoj za kakovosten med. Ko je v panju zaleženih 8–9 satov, se zahtevno delo šele začne.

Gre za potencialno najbolj sporen postopek čebelarjenja v Sloveniji, t. i. **prevešanje satov** iz plodišča v medišče. Sam ga izvajam tako, da prevešane sate stalno nadzorujem. Tako prevešam samo sate s pokrito zalego in z zelo majhnimi venci zimske hrane, ki jih skrbno označim in jih pozneje uporabim za oblikovanje narejencev ali za rezervo. Hkrati prevesim večje število satov, najmanj po tri, v močni družini tudi po štiri (prevešanje enega ali dveh satov na teden gotovo ni smotno). Upoštevam pravilo 40 dni, tako da se zalega v medišču izleže približno do 10. junija. Če pričakujem obilnejšo pašo, v plodišču z vsake strani razmaknem krajna sata pokrite zalege, med njiju pa vstavim novo satnico, ki so jo čebele začele graditi že v medišču. Vstavljanju satnic v sredino gnezda se izogibam, da ne ustvarim pregrade. Stranskih satov s cvetim prahom in hrano v plodišču nikoli ne prevešam v medišče. Postopek prevešanja po potrebi ponovim, seveda če to omogočajo vremenske in pašne razmere. Matica ima tako v plodišču na voljo štiri nove lepo izdelane sate, ki jih v dveh tednih pridno zaleže.

Pogosto pa se v brezpašnem obdobju predmedenjem smreke pojavijo prvi znaki rojilnega razpoloženja, med katerimi je najočitnejši izdelava nastavkov matičnikov. Zdaj je pravi čas za **oblikovanje narejencev** in za preučitev panjskega lista. Na podlagi tega vsako čebeljo družino posebej ocenim po merilih za mirnost, rojivost, obarvanost čebeljih zadkov in za medonosnost ter si izberem dve ali tri najboljše. Te potem stisnem s pregrado, tako da oblikujejo lepe rojeve matičnike, ki jih uporabim pri oblikovanju narejencev, ki jih narejam z enim ali dvema satoma zalege. Družinam po potrebi odvezam zalego, in to predvsem tistim, ki kažejo znake rojilnega razpoloženja. Pri oblikovanju narejencev uporabljam le matičnike iz najboljših družin, nikakor pa jim ne dovolim, da si vzredijo zasilno matico, saj je ta po kakovosti slabša.

Veliko pozornosti namenjam **starosti matic**. Mlada matica je v normalnih razmerah manj nagnjena k rojenju. Matice, s katerimi nisem zadovoljen ali ki so že stare (tri leta ali več), zamenjam z novimi, ki jih vzredim sam.

Velikokrat pa vsi ti ukrepi niso dovolj in družina neposredno pred pašo preide v rojilno razpoloženje, zaradi česar je zmanjšan tudi donos medu. Če v propoliziranem matičniku opazimo žerko ali celo že mleček, potem z navedenimi ukrepi ne dosežemo veliko. Temu pravim, da družina »sedi na roj«. Nisem privrženec tehnik odstranjevanja matičnikov ali obračanja satov (s tem povzročimo prevelik stres in preveliko porabo energije), saj rojenja ne moremo preprečiti niti ob dobri paši, sebi in čebelam pa povzročimo več škode kot koristi. V takšnem panju poiščem in **odstranim matico**. Skupaj z enim ali dvema satoma pokrite zalege, enim polnim satom medu in enim satom vode jo preselim v rezervni 7-satni panj. Čez nekaj dni, običajno čez štiri ali pet, družino, ki sem ji odvzel matico, prvič temeljito pregledam in odstranim vse matičnike, nato pa ji dodam mlado opraseno matico. Nimam navade, da bi ji pustil enega ali dva matičnika, saj so me izkušnje naučile, da gre pri tem načinu skoraj vedno kaj narobe (izroji, gluhi matičnik, trotovec, čebele same pregrizejo matičnik). S tem načinom izgubim največ deset dni zaleganja, to pa čebelje družine občutno ne oslabi.

Če so bile razmere dobre, je družina prvič napolnila medišče. Tega iztočim, ko je med dobro zrel.

Med prvim in drugim točenjem še enkrat pregledam plodišče, vendar ga po 20. juniju načelno ne razdiram več, saj je največja nevarnost rojenja mimo. Čebelam pustim, da si ustvarijo zimske zaloge medu in cvetnega prahu. Če je to potrebno, seveda točim še enkrat.

Naj še enkrat ponovim protirojilne ukrepe, ki jih uporabljam: izenačevanje moči čebeljih družin aprila, izrezovanje trotovine, povečevanje prostora za zaleganje oz. širjenje gnezda z dodajanjem novih satnic, nadzor nad starostjo matic, oblikovanje narejencev in odstranitev matic.

Čeprav je naša sivka nagnjena k rojenju, se je s primerno oskrbo ter pravilnimi in pravočasnimi ukrepi mogoče izogniti večini rojev. Rojenje skušam preprečiti na nenasilen, do čebel prijazen način. Odločilen je optimalni čas izbire posameznih ukrepov, zato jih izbiram po skrbnem premisleku in na podlagi svojega znanja o razvoju in razmnoževanju čebelje družine. Vsekakor pa ne poteka vedno vse gladko brez zapletov. Tako se vsako leto nekajkrat razveselim ogrebanja rojev z bližnjih jablan in opazovanja moči naravnega roja pri izdelavi satnic. Če le ni že pozno, kajti: »Roj, ki julija iz panja zleti, je kakor baba, ki se na starost moži.« ■

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.
Gabrje 42, 1356 Dobrova
Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307
GSM.: 031 351 964
e-pošta: robineli@siol.net
WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME

ČEBELARSTVO - TRGOVINA

MATIČNA REŠETKA

PLASTIČNA TESTNA MREŽA

PLASTIČNO OBEŠALO

**IZOLACIJSKE KASETE
AŽ, LR, LR 2/3**

SATNIKI LR, LR 2/3

ČEBELJE POGAČE

SATNICE

SATNIKI

KOŽICE ZA SATNIKE

OJAČANA RAZSTOJŠČA

SMUKALEC ZA CVETNI PRAH

SMUKALNA MREŽICA

VSE ZA OBNOVO PANJEV

Delovni čas: od pon. do čet.: 08-12 in 15-18, pet.: 08-15
ZMERNE CENE - TRADICIJA - KVALITETA - IZKUŠNJE, PRIDOBIVENE V LASTNEM ČEBELARSTVU
 Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.